

SCHAKEN

door
Hans Böhm

Onlangs kreeg ik het volgende verzoek: mijn naam is Dan Schneider en ik ben oprichter/eigenaar van de invloedrijke kunstwebsite Cosmoe-tica. Mijn serie interviews duren ongeveer een uur en dateren vanaf 1980 met onder andere David Suss-kind, Dick Cavett, WF Buc-kley en Phil Donahue. Ik zou u graag interviewen over Bobby Fischer. Ik ben niet zozeer geïnteresseerd in schaken maar meer in een brein dat aan de top stond en afdaalde naar chaos.

Dan kwam bij mij terecht via het boek *De dolende koning* dat ik samen met Kees Jongkind in 2003 publiceerde bij uitgeverij Tirion Sport en dat vertaald werd door Batsford in 2005. Dus 16 jaar later duikt Fischer weer op, zoals

hij iedere keer weer ergens opduikt in een citaat, een verwijzing, een anekdote, een analyse. Een weekje later sprak ik over die vele ingrediënten via Skype met Dan.

Dat iedere professionele schaker schatplichtig is aan Fischer omdat hij zowel start- als prijzengelden omhoog bracht en schaken als (denk)sport internationaal op de kaart zette. Dat zijn kristalheldere speelstijl en voorbeeldige winstwil nog steeds inspireert. Dat hij alle voorbereiding alleen deed (dat kan niemand hem meer nadoen sinds de in-trede van de computer). Dat hij de uitvinder was van de Fischer-schaakklok die nu in een moderner jasje en gefabriceerd door het Nederlands bedrijf DGT (Digital Game Technology) uit Enschede overal wordt gebruikt (ook backgam-mon). Dat hij een geheel

nieuwe manier van schaken bedacht, Fischer-random ook wel chess960 genoemd omdat er 960 mogelijke beginopstellingen zijn.

In het boek komen vele coryfeeën aan het woord: Karpov, Timman, Korchnoi, Short, Polgar, Seirawan en allemaal roemen ze het schaakgenie en keren zich af van zijn gekte die zich alsmear meer manifesteerde vanaf 1972. De schaak-sport, met al zijn regels en afspraken met organisaties bood juist een kader waar-door zijn latente zwarte kant niet kon doorbreken. Pas toen hij abrupt stopte met schaken, vanaf de dag dat hij wereldkampioen werd, vielen de afspraken en regels weg en kon hij langzaam maar zeker gek worden.

„Waarom stopte hij eigenlijk?“, was een goede vraag. De meeste wereld-kampioenen willen hun titel

vieren en te gelde maken. Fischer had al zijn concurrerenten zo verschrikkelijk overtuigend verslagen dat hij geen reden zag dat te herhalen. „En er was geen intergalactisch kampioen-schap“, zeg ik er dan altijd bij, want Fischer is al zo vaak onderwerp van mijn gesprekken geweest.

Ook al is Dan geen scha-ker toch vertelde ik hem over een partij waarin een jonge schaker zonder diep-gaande kennis een aanbe-veling van Fischer volgt, omdat alles wat Fischer op schaakgebied ventileerde als nectar werd opgezogen.

H. Böhm - S. Reshevsky,
New York 1974

Samuel Reshevsky, 1911-1992, was een wonderkind, speelde al simultaan met acht jaar oud. Hij was lange tijd de beste speler van Amerika, won in 1971 nog het nationaal kampioen-schap, maar voor Fischer

moest ook hij buigen.

**1.e4 e5 2.Pf3 Pc6 3.Lb5
a6 4.Lxc6 dxc6**

De afruilvariant in het Spaans, die Jan Timman en ik veel speelden in die tijd.

5.0-0 Dd6 6.Pa3!

Dat was slechts een kant-tekening van Fischer in een analyse. 'Ook mogelijk is....' Hij gaf met zijn linkerhand ook nog een beetje het idee achter deze opmerkelijke zet. Toch was dat voldoende voor mij, meer kennis was niet nodig, Fischer had het glashelder uitgelegd.

**6...Le6 7.Pg5 h6 8.Pxe6
Dxe6 9.d3 b5**

Tot zover allemaal lo-gisch, want zwart wil Pc4 niet toestaan. Maar na de volgende zet, en feitelijk alle volgende zetten tot het eind, voelde iedere zet voor mij als volkomen natuurlijk aan. Ik hoefde dankzij Fi-scher amper na te denken.

10.Pb1!

Dit was de laatste aanwij-

zing van Fischer, hij vond dat wit beter stond en dat is ook zo. De zwarte looper wordt door zijn eigen pion op e5 gehinderd en dat zal nog lang zo blijven. Mijn gere-nommeerde tegenstander verdedigt zich zo inventief mogelijk maar het hielp hem niet.

**10...Ld6 11.Le3 Pf6 12.Pd2
Pg4 13.Df3 Pxe3 14.fxe3 g6
15.Df6 Dxf6 16.Txf6 Le7
17.Tff1 Lc5 18.Kf2 Ke7 19.Ke2
Ke6 20.a4 f5 21.Pb3 Lb6
22.a5 La7 23.Tf3 fxe4
24.dxe4 Taf8 25.Tc1 Txf3
26.gxf3 Tb8 27.Tg1 Kf6
28.Td1 Ke6 29.c3 c5 30.Td5
c4 31.Pc5+ Lxc5 32.Txc5
Kd6 33.Td5+ Ke6 34.f4 exf4
35.exf4 c6 36.Td4 Tf8
37.Ke3 Ke7 38.h4 Tf7 39.h5
g5 40.f5 Tf6 41.Kf3 Td6
42.Txd6 Kxd6 43.f6 Ke6
44.e5 Kf7 45.Kg3** zwart geeft op.

Fischer, het prototype van de schaker voor de buiten-wereld: een geniale gek.

VOLGENDE WEEK:
MAX REBATTU JR (BRIDGE)